

בלוייתו של ד"ר יהושע פרידמן

יחידים" הספרותיים שלנו שהם יתומים בהיחם. הם חיים מבלי שירגישו בגורלם ולפעמים הם גם מתים מבלי שידגישו ניש הציבור בכל גודל האכזבה. אין מי שיתן להם האפשרות לעבודתם שלה נוצרו.

יהושע פרידמן היה כלי יקר. לפני חמש שנים נסדק הבלי היקר הזה והיום נשבר כליל. אין תקנה ואין תמורה לא-בידה.

אני מוריד דמעה על האיש יקר הרוח. לא מתהדר, מדבר בחשאי, הולך בחשאי מבלי לרחוק ברגל וכתף. חי בחשאי יצר בחשאי ומת בחשאי. יחי זכרו ברוך. הנחמה האחת — בעזבונו רוחו, ונסווה כי לא ילך לאיבוד ויכונס לכלי אחד. אבל אין נחומין על חצי ימיו שנעשקו מאתנו וממנו. על זה אין נחומין.

דניאל פרוכובניק, חבר קיבוץ השוה"צ ליטא בפ"ת, אחד מתלמידי המנוח בקובנא, הספיד את מורו ורבו בדברים נרגשים: "לימדת אותנו, ד"ר יהושע פרידמן, כי יש גבורה בהצנע לכת, לימדת אותנו, כי תרבות האדם ותרבות הנפש הוא הערובה היחידה לשיחורור העם והמעמד העובד. הריני מבטיח לך, זכרונוך ירוקם ברקמת החיים החדשים שבארץ. הריני מבטיח, כי התנועה שאני נמנה עליה, שהיית לה מורה ומדריך תצרוך בתוכה את זכרונך".

המנוח הניח אחריו אשה ובן מברג, שאבר קדיש על הקבר. קיבוץ השוה"צ הניח זר פרחים על הקבר.

משום שפרסום המודעות איחד וביקהל הרב טרם נודע דבר המות, לא הספיקו ידידיו ותלמידיו של המנוח, אשר בת"א ואשר במושבות ובקבוצים, לבוא ללוויה, ורק ציבור קטן של סופרים ומורים ואנשים קרובים לוהו ללכת עולמו.

על הקבר ביכה את המנוח אביו הישיש, הסופר א. א. פרידמן — בעל ספר הזכרונות ועורך "הצופה" לשעבר. אחריו אמר דברי הספר נרגשים המורה נחום פרוכובניק, ידיד המנוח מקובנא. כמנהל הגימנסיון הריאלי שם, ובתי ספר תיכוניים אחרים בערים אחרות בליטא — אמר המספיד, — הקים יהושע פרידמן מאות תלמידים ותלמידות. והיה קדוש ונערץ לכל מכיריו.

ה. נ. ב. י. א. ל. י. ק. אמר: הכרתי את הנפטר היקר עוד מפסיעותיו הראשונות כסופר. נודמנתי לבית אביו בעודו נער. ובצעדיו הראשונים ניכר כי היה צעיר עילוי. ביצירות הכוריים היה כבר הרבה מסימניו של הבשל המבוגר. כל צעיר היה נסחב אחרי התהילות והיה בוחר לו דרך קלה, בזרי פרחים מצד חברים וקרובים.

אני זוכר באיזה קלות היה כותב פילייתונים ב"הצופה". היה מתיחד שעה קלה בחדרו ומוציא משם פיליטון או טאמר מלא חן ותוכן. אכן, מאחורי החן הפיליטוני היה מסתתר כובד ראש ורצינות. אולם הוא לא בחר בדרך קלה זו והעדיף עמלה של תורה, דחה את הכתיבה הקלה מפני הרבוב הרותני ואי-ספח חכמה ודעת.

מאז נפרדתי ממנו הגיעו אלי אילו דברי ספרות שלנו. והפגישתי האחרונה הלה בשעה שנתגלה כבר כמתרגם של יצירות קלאסיות משפות עתיקות וביחוד מרוסית. ידענו את היבול שנתן לנו בעבודתו. בפינה זו הגיע למדרגה גבוהה ביותר. תמהני אם יש לו דומה בתרגום הספרות הקלאסית העתיקה לעבד רית, באופן שיעמוד בה טעמה. יתר על כן, הוא יחד את תכנה הזר לנו. במקצוע זה היה כמעט בן יחיד בעולמנו. עכשיו כשאנו עומדים על קברו יש לזכור בדמעות ויגון את כל ה"בנים